

Ljubljana od četrta do sobote

Silvestrovanje

Ljubljana, 1. januarja. Menda že vse od tedaj, ko so razdelili čas v leta, mesce, itd. so ljudje menili, da je treba pričakovati novo leto kolikor mogoče hrupno in veselo. Že od tedaj izvirajo tudi najrazličnejše veselice in prireditve, ki so v zvezi s pokopom starega in z rojstvom novega leta. Te veselice so včasih hrupnejše in bolj vesele, včasih pa tudi prav skromne. Ljubljanci so bili že od nekdaj navajeni, da nočejo zaostajati v ničemer tako tudi ne v silvestrovanju. Od nekdaj so že navajeni na najsilnejše silvestrovo prireditev. Če bi bila odločena samo volja ljubljancem, bi gotovo večji del ljubljancev pokopal staro leto vsaj dva dni in dve noči ravno tako dolgo pa bi sprejemal tudi novo leto. Odločilen pa je pri tem vedno žep. In silvestrovo je prav dobro merilo za ljubljanski žep. Če se spomnimo na prva povelja leta, moramo priznati, da je Ljubljana doživljala najrazkošnejša silvestrovanja. Sijajni te prireditve pa je pojemal vzporedno s pojavom splošne denarne stiske. Letošnje silvestrovanje pomenja — kakor trdijo strokovnjaki — nekaj prehoda nazaj v »stare boljše čase«. Niso sicer pokale šampanjske steklenice, tudi niso tekli po mizah likerji in draga vina, vendar pa je bilo v razliki z lanskim letom le opaziti, da ljudje niso sedeli samo pri črnih kavah. Bolj kakor lansko leto so se letos uveljavile posebno gostilniške pipe, katerim je gotovo pripisati zelo razigrano razpoloženje in gugajoče se življenje po vseh ljubljanskih lokalih, te pipe nosijo tudi krivdo za razne prizore, ki za nočno Ljubljano na silvestrovo niso prav posebno iznenadenje. Saj vsak lahko že kar v naprej računa s takimi prizori, ki pridejo prej ali slej ob tako slovesnih prilikah; celo stražniki takrat kažejo za take burke prav dosti razumevanja.

Kakor vedno ob takih prilikah, je posebno na silvestrovo prišla do veljave godba. Lahko se reče, da je bila vsa Ljubljana do noči v znamenju godbe. Iz zasebnih stanovanj so doneli akordi gramofonov in radia. V podzemskih gostilnah so skripale harmonike, v mondenih lokalih pa so bili najrazličnejši orkestri in druga glasba. V vseh teh lokalih je praznovalo silvestrovo vse: staro in mlado, moški in ženske. Med seboj so bili pomešani najrazličnejši stani in cel lokalni dvorani je posebno v popoldnih urah pred obalo navadno eno samo, razigrano družbo. Tako je vsaj na silvestrovo noč izginil iz Ljubljane vtis tiste »hohštaperije« in omredeljenosti ki je za Ljubljano tako značilna. Bilo je nekaj izjem; v nekaterih mondenih lokalih so se zbrala redka omizja tako imenovane aristokratske družbe, ki je uničila eksistenco marsikateri šampanjski steklenici ter odbila vrat še številnejšim buteljkam. Iz teh družb se je rekrutiralo potem največ tistih ki so v zgodnjih jutranjih urah objemali kandelabre ter apelirali na stražnike, naj

Veselo vrvenje je vladalo včeraj tudi na Ilirskem drsišču. Saj je to v letošnjem zimskem času, ko v neposredni bližini mesta ni snega, edino športno razvedrilo za tiste, ki ne umejejo na smučanje v oddaljene kraje. Na Ilirji vadijo tudi že hokejisti, ki imajo zvečer, kakor znano, tekmo s Celovčani.

Prazna policijska torba

Na policijski so preživeli silvestrovo in Novo leto še dokaj mirno. Tem manj miru pa so imeli po cestah posamezni stražniki, ki so bili topot — obrez svinčnikov. Le redko je namreč prišlo do tega, da bi stražnik potegnil svinčnik in zapisal kak delikt. Silvestrovo je silvestrovo in noč splošnega veseljačenja. V takih primerih tudi stražniki malo zatisnejo oči. Ni manjkalo seveda prizorov, ko so morali stražniki miriti, toda v večini primerov je šlo brez večjih incidentov. Najhujeje je bil morda oni na Aleksandrovi cesti, kjer so se v večeršnjih jutranjih urah skočili v lase razgrtje praznovalec silvestra. Pa tudi tu je šlo brez prevelikih posledic. V vsej noči se je znašlo na policijski le nekaj prehudih razgrajev, ki bodo na račun silvestrovanja odšteli poleg denarja, ki so ga zapravili po lokalih, še nekaj za spoznanje policijskih predpisov.

Od izvenljubljanskih grešnikov se je znašel včeraj — na Novega leta dan — neki znani dunajski čifut. Piše se Silberstein, ime pa mu je Walter. Ta dobi na Dunaju potni list za Jugoslavijo, tu stopi v stik s svojim židovskim rojakom v Zagrebu in si pusti potem poslati različno blago kratkoma na »poštno-ležace« v Ljubljano. Tu potem pošiljko dvigne in blago razprodaja brez vsakega obrtnega dovoljenja okrog po Ljubljani ter na ta način protizakonito konkurira domačim trgovcem. Policija bo seveda poskrbela, da Walter ne bo več tako enostavno prepuščal po našem mestu in da mu tudi v Jugoslaviji ne bodo kar na stežaj odpirali vrata. Drugih večjih grešnikov na policijski žez Novo leto ni bilo.

Nesreča

Z nesrečami smo bili od silvestrova do danes še dokaj na dobrem. V Ljubljani sami sploh ni prišlo do kakšne večje nesreče, pri kateri bi mo-

rali intervenirati mestni reševalci. Pač pa so bili razočarani na silvestrovo noč v Tacnu: sredi vselega pričakovanja Novega leta je zapel gasilski rog in ljudje so odhiteli k požaru, o katerem poročamo spodaj. Pri tem požaru se je hudo ponesrečil orožniški podnadrednik Skalar. Prišel je domov v Medno na dopust. Ko je ponoči izbruhnil požar, je odhitel obenem z drugimi, da bi pomagal pri reševalnih delih. Ko je vlek el iz hleva konja, je konj, ki je bil radi požara in hrupa ves zdviljan, z vso silo brenil orožnika v čeljust, tako da je obležal nezavesten in so ga morali z reševalnim avtomobilom prepeljati v bolnišnico v Ljubljani.

Velik požar v Tacnu

Zalostno se je predstavilo Novo leto v Tacnu. Zjutraj okrog pol petih je naenkrat zadonel skozi vas gasilski rog. Po gostilnah je bilo še dokaj silvestrskih gostov, ki so takoj pihili na cesto. Tedaj je bila že vsa vas ožarjena radi visokih plamenov, ki so švigali iz gospodarskega poslopja posestnika Tršana. V njegovem gospodarskem poslopi je nastal iz doslej še nepojasnjenih razlogov požar. Ker je poslopje deloma leseno in krilo s slamo in ker je bilo poleg tega zlasti nad hlevom mnogo krme, v hlevu in drugih prostorih pa mnogo orodja in ostalih stvari, ki nudijo najboljše možnost za širjenje požara, se je požar hitro razvnel. Še predno je utegnil kdo kaj pomagati, je bila v plamenih tudi že vsa streha. Ostri zublji so segali visoko nad poslopje, tako da so ožarjali celo sosedne vasi. Ljudje že dolgo ne pomnijo tako hudega požara. Takoj so prihiteli tudi gasilci iz Tacna in Pirniča, ki so takoj stali v pogon tudi obe motorni brigadni. Brizgalni sta se sijajno obnesli ter uspešno omejevali požar. Gasilci so se mogli omejiti samo na lokalizacijo požara in na reševanje živine in kmečkih orodja. Reševanje pa je bilo radi hitrega širjenja požara izredno težavno. Prišlo je tudi do nesreče, o kateri poročamo gori. Končno se je gasilec posrečilo obvarovati pred požarom sosedna poslopja. Do tal pa je pogorel tisti del gospodarske stavbe, ki je bil lesen in k rit s streho. Lastnik utrpi veliko škodo ne le radi poslopja samega, marveč še bolj radi tega, ker mu je zgorela vsa krma in mnogo orodja.

Najboljši pevski film sezone!

BENJAMIN GIGLI

Jutri premiera v KINU UNIONU

Rezervirajte si že danes potrebne vstopnice!

Film, ki se je predvajal v Zagrebu 4 tedne!

poje v tem filmu poleg novih pesmi arije iz oper: Tosca, Norma, Manon Lescaut I. t. d.

Ti si moja sreča

Mariborsko silvestrovanje

Maribor, 1. januarja 1937.

Srečno smo prebrdili prehod iz starega v novo leto in preživeli zopet živahno in razgibano silvestrsko noč. Stara mariborska tradicija je, da je silvestrovanje čimboli veselo. Tudi letos smo se je držali. Mesto je snovi v času, ko se običajno pričnejo ulice prazniti, šele prav oživilo. V megleni mrzli noči so se pojavljali sami veseli in radostni obrazi ter hiteli v raznih smereh tja, od koder so vabila slavnostno razsvetljena okna in veseli zvoki godbe. Vse gostilne, restavracije in kavarne so bile pripravljene na silvestrovanje, povrh pa še skoraj vse večje dvorane v mestu. Prostorov za zabavo več kot dovolj, pa jih je množica docela vse napolnila. Razpoloženje je bilo tudi povsod sijajno, pa vendar tako le ni bilo, kakor nekatera druga leta, ki jih pomnimo nazaj. Nek šment je imel svoje prste vmes, da so se Mariborčani letos v silvestrovi noči sicer veselili in zabavali,

pili pa ga le niso tako

kakor je pri njih navada. Predvsem so bili sila redki tisti lokal, kjer je tu in tam skromno počila šampanjka. Pa tudi buteljke kar nič niso sišile na mizo, le tistega cenejšega vina v litrih je bilo nekaj več. Po kavarah so prodali tudi malo silvestrova punča, dosti je bilo takih obiskovalcev, ki so presedeli vso noč — pri čaju ali celo pri sami skromni črni kavi. Bolj razposajeno je bilo v barih in po dvoranah, kar nekam pa je zbudilo v oči, da ni bilo videti nikjer

petične publike

ki daje največ zasluga. Posebno s pikrimi očmi so opazovali to gasilci na svoji prireditvi. Prav oni, katerim branijo vrli gasilci s svojo požrtvovalno službo največje vrednosti — industrijanci, trgovci in bogati hišni posestniki so manjkali in to so opazili vsi posetniki prireditve. Tudi to se je opazilo, da je silvestrovala letos po mariborskih lokalih skoraj izključno slovenska publika. Naši nemški sosedstani so se letos spravili silvestrovat v okolico, kjer je bilo baje na nekaterih krajih precej bučno in »navdušeno«, česar jim pa ne smemo zameriti, saj se mora v silvestrovi noči vsakemu nekoliko pogledati skozi prste. — Od posameznih silvestrovanj moramo predvsem omenjati

proslavo „Maribora“

ki je vsako leto dogodek za sebe. Spretni in iznajdljivi režiserski štab „Maribora“ potuhta pod komando svojega dirigenta Gašpariča vsako leto kakšno posebnost, a katero veselo preseneti svoje prijatelje. Letos je pripravil celo pravcato opereto, ki je občinstvo izredno zabavala. Bilo je res imenitno, kako z vsemi »žabami namazani« Matija namaže nazadnje samega vraga ter ga opere za denarce. Matiji so sekundirali prav posebej na odru nekateri pevke in pevci »Maribora«. Prehod iz starega v novo leto je opravil ravnatelj Hrastelj s svojim originalnim govorom. Dvorana na Aleksandrovi 6 je letos pokazala, da je za vse prijatelje našega »Maribora« že pretesna in da se bodo naši vrli »Mariborci« morali drugič za tako priliko seliti drugam. Razpoloženje in veselje je trajalo na prireditvi do rane jutra in ljudem se kar ni dalo domov. Drugo prav uspelo je bilo

gasilsko silvestrovanje

v unionejski dvorani. Gasilci so letos obnovili svoj star običaj ter povabili Mariborčane, da pod njihovim varstvom pričakajo novo leto. Pripravili so jim poleg gostoljubnih in z vsemi dobrotami opremljenih šotorov tudi prav zanimiv in šaljiv »pored, poleg tega pa dobro založeno loterijo. Občinstva so imeli dovolj, pogrešali pa so, kot

smo že omenili, obiskovalce iz krogov industrije in trgovine. Pač pa so se prav lepo oddolžili mariborskim gasilec okoličani. Iz St. Petra Pobrežja in Studencev so prihitele na njihovo prireditev znatne skupine ljudi ter jim s tem izrazile priznanje za budnost, s katero čuvajo tudi okolico. Omeniti moramo še veselo silvestrovanje v gledališču, kjer so šele ob 9 začeli z opereto »Ples v Savoyu«, da so jo potegnili lahko do polnoči, ko so izpopolnili program z raznimi šaljivimi vlogami in na koncu s srečolovom za prešička, gos in zajca. Gledališče je bilo natlačeno do zadnjega kotička.

Končni efekt vseh teh proslav je letos izzevel precej drugače, kakor sicer »Ulce« so bile zjutraj skoraj brez vinjenih ljudi, stražniki, ki so v taki noči že itak precej strpljivi, skoraj da niso imeli priložnosti za kako intervencijo. S te strani je bilanca letošnjega mariborskega silvestra precej zadovoljliva, seveda ne za ostiine in prireditelje proslav, ki bi bili pač boljše odrezali, če bi bilo danes zjutraj na cestah več zibajočih se postav.

Matineja kina Sloge

Danes ob 14.15 in jutri ob 11.00

Bosanska rapsodija

Epopeja lepote naše divne domovine!
Cene 3.50 in 5.50 Din

Dr. Korošec o gospodarski Srednji Evropi

Ljubljana, 2. januarja.

Naš notranji minister dr. Anton Korošec je napisal za dunajski tednik »Wiener Wirtschaftswoche« daljši zanimiv članek pod naslovom »Srednjeevropski trgovinski problemi«. Iz tega članka prinašamo najzanimivejši misli.

Ker je danavsko področje zelo važno politično in gospodarsko območje v sredini Evrope, je važno pregledati natančneje razvoj trgovinskih zvez na tem področju. Nato navaja avtor številne zanimive statistične podatke ter prihaja po primerjavi z razvojem svetovne trgovine in industrije v zadnjih letih do zaključka, da je trgovina industrijskih držav srednje Evrope pod svetovnim povprečjem nasprotno pa se nahaja trgovina pretežno kmetijskih držav nad svetovnim povprečjem. Nato prehaja na podrobno analizo trgovine med donavskimi državami v letih 1929, 1925 in v prvi polovici 1936. Ta analiza zlasti odgovarja na vprašanja: Med katerimi državami je skupnost močnejša, kakšno je razmerje donavskih držav do Nemčije in Italije? Kakšno je razmerje med državami Male zveze in državami takozvane »gumskega bloka«?

V zadnjih letih so nastopile v zunanji trgovini izredne izpremembe. Ovire mednarodni trgovini so narasle v doslej nesluhenih razmerah, tako da je promet med raznimi državami izredno padel. Pri tem pa je prišlo tudi mnogo takih ukrepov, ki so smoteno pripravili izpremembo trgovinskih poti v Srednji Evropi. Danes prevzema zunanjo trgovino vedno bolj država ki ima v svojih sredstvih preusmeritve zunanje trgovine največ možnosti, veliko več kot zasebna trgovina. Danes je prišlo do tega, da se je gospodar umaknil —

Filmi,

ki jih velja videti... ali ne videti

»Hrepenenje« (Kino Iatica). Naslov, ki prav za prav vara. Film je strogo kriminalen, če si pa osvojimo ameriškano nrijo za tako robo, bi rekli, da je kolikor tolikokusen. Kaj novega ne prinaša, ne dobrega ne slega. Predzrna tatvina draguljev, dramatičen beč z njimi, lov za tatovi in zgodbe okrog tega, manjoko in privlačujoče gledalce, jih vežejo, a hpenenja ne čarajo. Če se hrepenenje sme imenovati ljubezen tatice do poštenega izletnika, naj bo. Visoke veljave pa filmu ne more dati spreornjenje tatice, ki se je odločila za pošteno življenje, ne zaradi groze nad svojimi pregrehami, temveč zgolj iz nagnjenja do moškega. Tem manj, ker o dejanje ni osrednje, temveč le okras, trgovsko poduhovljenje napete kriminalne zgodbe, a jo goltajo z enakim užitkom ljubitelji pustolovin in prijatelji ljubavnih zgodbic na platnu. Toje hrepenenje za rezervno in mašilo, pa nič čugega.

Z 9 jurji svojega mojstra proti Dalmaciji

Maribor, 1. januarja.

Včeraj so zabeležili napolnili zanimiv primer prevare. Pri elektrotehniku g. Tihju je zaposlen kot vajenec 15-letni Rudolf B. Mojster ga je poslal včeraj z zneskom 9000 Dina pošto. Med potjo pa je fantu nenadoma šnila v glavo želja po pustolovščinah. Namesto na pošto, je vrnil v delavnico po kolo ter dejal mojstru, d bo tako hitreje prišel nazaj. Potem pa se je odpravil kar domov, spravil tam kolo in dejal očetu, a mora iti z mojstrom v Ruše nekaj montirat. Odel je z doma, pa naravnost na Glavni trg, kjer e že čakal na potnike mestni avtobus, ki vozi v Elje. Vajenec je z 9 jurji v žepu moško stopil v avtobus ter se odpeljal. Ko je med potjo začel šofer atobusa pobirati vozilno, ki znaša od Maribora do elja 35 Din, mu je fant dal pedesetak, pa je zavra malomarno pripomnil, da ostanka ni treba daja nazaj, naj si ga šofer pridrži kot novoletno nagrado. Šofer pa mu je oslanek vrnil, obenem se mu e fantova velikodušnost zdela prav čudna. Raasnila se je stvar šele v Celju, ko se je avtobus uavil ter je sprejel fanta v svoje varstvo delevti, ki ga je že pričakoval. G. Tihju se je namreč zelo čudno, da fanta ni e pošte, informiral se je ter vedel o njegovem begu, pa je obvestil o tem polijo, ki je telefonirala v Celje. Pustolovščine je bil na ta način hitro kraj. Pri fantu so našli še vsaj 9 urjev nedotaknutih. Izjavil je, da se je s tem enarjem nameraval odpeljati v Dalmacijo.

Pogreb ravn. rana Novaka

Ljubljana, 2. januarja.

Včeraj popoldne ob 1 je nastopil svojo zadnjo pot upokojeni gimnastijski ravnatelj in oče slovenske stenografije Frn Novak. Kaj je bil pokojnik Slovincem, je dcazal včerajšnji pogreb, katerega se je udeležilo grozno število pokojnikovih znancev, prijateljev, posebno njegovih bivših učencev. Med pojebci smo opazili tudi bana dr. Marka Natlačen mestnega župana dr. Jure Adlešiča, dalje so ili pri pogrebu skoraj vsi načelniki oddelkov k banske uprave, vsi direktorji ljubljanskih gimnazij in ostalih srednješolskih zavodov, upravitelji meščanskih in osnovnih šol itd. Častno so bilizastopani predstavniki stenografskih združenj, čašo je bil zastopan tudi pokojnikov rojstni kraj Mežes ter Radomlje, kjer je imel pokojnik svoje postovo in koder je imel tudi svojo ljubljeno življensko družico.

Pri odprtem grobu eje od pokojnika poslovl prof. dr. Blaž Svetli, predsednik Stenografskega društva v Ljubli. V imenu hrvatskih stenografv je spregovoril pokojniku v slovo predstavnik Hrvatskega stenografskega društva Nikola Žic, ravnatelj v poklju. Iz Maribora pa je prinesel pokojniku poslednje pozdrave predsednik Mariborskega stenografskega društva prof. dr. Anton Dolar. Vsi trije govorniki so z v srce segajočimi besedami orisali useno življenje pot pokojnega Novaka, ki je va svoje življenje posvetil napredku slovenske snografije. Ko je prst zakrila zadnje pokojnikovo domovališče, so njegovi prijatelji še dolgo ostli ob pokojnikovem grobu. Slovo je bilo težko i iskreno, kakor vselej, kadar odhaja za vedno moč, ki je v svoji osebi združeval moža-velikana, značajnega človeka in človeka neizmerno dobrega srca.

Brzojavno so ozrazili sžalje Jugoslovnsko stenografsko društvo v Belgradu, predsed. Hrvatskega stenografskega društva Jamnicki in prof. Dragič Slavo iz Zagreba ter Društvo hrvatskih stenografij.

Matineja kina Uniona

Vesela zabavna opereta

Cigan baron

Adolf Wohlbrück

Predstave danes ob 14.15 in jutri ob 11.00.
Cene 3.50 in 5.50 Din

POZOR NA POLOŽNICE!

V današnji številki dobe položnice za obnove naročnine vsi cenjeni naročniki. ki prejemale list po pošti. Položnice naj se poslužijo čimprej vsak, ki mu s 1. januarjem poteka naročn ali pa ima morda še kak zastanek za prejšnjo mesec.

»Slovenski dom« velja samo 12 Din na mesec.

Silvestrovo državnega uradnika:

»Samo še en štamperček, potem grem pa k spat!«

napravijo red... Pri tem so seveda čisto pozabili. V ostalem je bilo v lokalih — kakor rečeno — tako, kakor da bi bil ves lokal sama družba: iz enega konca v drugega so frčale papirnate bombe, ki niso izbirale poti med glavami, marveč so čisto udarjale tudi v sredo najbolj napudrane ženskega obraza; če pa je nesreča hotela, se je znašla taka bombica tudi v kakem krožniku recimo ravno tedaj kadar je šla gostu v slast — juha ali kaka druga tekoča zadeva. Posledice so čutili vsi najbližji okoličani. Cesar niso opravile bombe, so opravili papirnati traki, takozvani koriantoli. Ti so povezali v družbe tudi take samotarje, ki so ob cigari ali cigareti posedali v kotih ter bulili brez večjih doživljanjev v dvorano. Če pa govorimo o doživljanju, moramo postaviti na prvo mesto seveda mladino, o kateri postavimo najboljše prognozo, če kratkoma rečemo da se je vrтела. Kjer je namreč škripal kak instrument, tam je bil tudi ples. Skoraj povsod pa so bila plesišča tako natrpana, da so predstavljali vsi plesajoči en sam klopič.

V katerem lokalju je bilo najbolj lušno, se seveda ne da reči. Vsakdo trdi to o tistem lokalju, v katerem je bil. Svojevrsno novost smo imeli v kinu Unionu. Tu je obenem s kinom preskrbel za čim pompoznejši prihod in nastop novega leta naša radiofonska postaja. Že spored sam je dal slutiti, da bo tu še morda najlepše počakati novega leta. Tako je tudi res bilo. Vstopnice so bile že dober dan prej popolnoma razprodane in oni, ki so se zanašali, da bodo dobili vstopnice lahko neposredno pred pričetkom prireditve, so morali brez izjeme oditi. Brez izjeme, pravimo, kajti topot niso bili izjema niti novinarji, ki sicer še vedno nekako »skozi pridejo«.

V splošnem lahko z vso zanesljivostjo ugotovimo, da je pričakovalo Novo leto prav vsa Ljubljana, od ene minice do druge, prav veselo in razigrano. To smo videli posebno v jutranjih urah. Po cestah so se v vseh mogočih smereh, samo ne v ravnih, gibale postave. Okrog njih pa so plesali kandelabri, kioski in hiše, nesramno pa se jim je izpodnikal izpod nog celo tratoar...

Smučanje in drsanje

Med tem, ko smo bili prepričani, da vsi Ljubljanci slavijo silvestrovo v Ljubljani, je velik del meščanov, posebno mladine, odrinil v hribe. Tu so izrabili Novega leta dan za smučanje. Mnogo pa je tudi takih, ki ostanejo na smučanju kar vse tri dni. Vlaki, ki vozijo proti Gorenjski, so bili predvčerajšnjim zopet skoraj nabito polni »dilarčev«, ki so se vrnili sinoči sicer istotako v velikem številu, a se je vendarle poznalo, da je moralo ostati mnogo izletnikov zunaj. Večina so bili smučarji z No vjem letalo zadovoljni, dasi je bil ponekod za smučanje malo pretrd sneg.

Kulturni koledar

Anton Dermota

Dne 1. januarja 1876 se je rodil v Zelenikih publicist in politik Anton Dermota. Gimnazijo je študiral v Ljubljani, pravo v Pragi, kjer je promoviral leta 1905. Potem je bil odvetniški koncipient v Ljubljani, Kranju in Gorici, kjer je leta 1912 tudi otvoril lastno pisarno. — Umrl je 8. maja 1914. — Anton Dermota je v mladih letih stal pod vplivom Krekovičevih socialnih nazorov in je bil član dijaške zadrage. — V Pragi pa je padel pod vpliv Masarykovičevih socialnih in narodnih nazorov in je sodeloval tudi pri glasilu jugoslovanskih študentov Nova Doba. Ko je prišel v Ljubljano, je sodeloval pri »Naših zapisnikih«, katerih uredništvo je kasneje tudi prevzel (1907). Bil je tudi soustanovitelj ljubljanskega izobraževalnega društva Akademija. V dobi bojev za enako in splošno volilno pravico se je popolnoma pridružil soc. dem. stranki. A. Dermota je mnogo pisal predvsem v socialistične liste in revije in je bil neizprosno kritik naših gospodarskih, političnih in kulturnih razmer. Zanimivo je, da je odklanjal materialistično svetovno naziranje in da je za gospodarski preporok zahteval tudi duševni preporok poideincev. Anton Dermota je zanimiv pojav v naši publicistiki. Na bazi slovenstva je skušal rešiti gospodarski in politični problem slovenskega naroda.

Armin Gradišnik

2. jan. 1921 je umrl v Laßnitzhöhe pri Gradcu šolnik in organizator učiteljskega Gradišnik Armin. Rodil se je 23. novembra 1858 na Vranskem. Gimnazijo (šest) je študiral v Celju, učiteljsko v Mariboru in Ljubljani. Nato je bil učitelj v Senožečah in Hrastniku, nakar pa je prišel kot nadučitelj na okoliško deško šolo v Celje, kjer je ostal do smrti. V Popotniku in Učiteljskem Tovarišu je vedno poudarjal da le solidarnost in združitev moreta slovenskemu učitelstvu ustvariti ugled in boljše socialno stanje. Mnogo je imel zaslug za ustanovitev Zveze slovenskih učiteljskih društev. Kot predsednik »Zveze spodnještajskih učiteljev in učiteljic« je uspešno zastopal interese slovenskega učiteljskega v graškem Lehrerbundu. Armin Gradišnik je bil visoko kvalificiran učitelj, ki je s svojim ugledom in izobraženostjo postavil svetel vzgled mlajši učiteljski generaciji.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, sobota, 2. januarja: Makarij.
Jutri, nedelja, 3. januarja: Ime Jezusovo.

Nočno službo imajo: dr. Kmet, Tyrševa cesta 41; mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4 in mr. Ustar, Selenbergova ulica 7.
Drama: »Atentat«. Red A.
Opera: »Vesela vdova«. Izven. Cene od 30 din navzdol.

Kino Matica: »Hrepenenje«.

Kino Union: »Na veselem Dunaju«.

Kino Sloga: »Kdo nori?«

*** KINO ***

TEL. 22-21 UNION

Danes poslednjič zabavna opereta pri-
nega dunajskega humorja

Na veselem Dunaju

Magda Schneider, Wolf Albach Retty, Leo Slezak, Adele Sandrock

Jutri veliki pevski film Benjamina Giglija

Ti si moja sreča

TEL. 27-30 SLOGA

Najboljša burka sezone s Hansom Moserjem

Kdo nori?

Paul Hörbiger, Trude Marten

TEL. 21-24 MATICA

MARLENE DIETRICH in GARY COOPER v filmu
romantičnega čara in napetih pustolovčin

Hrepenenje

PREDSTAVE OB 10.15, 19.15 in 21.15

Emil Adamičev spominski koncert bo v ponedeljek, 4. januarja ob 20 v veliki Filharmonični dvorani. Neizmerno bogastvo je zapustil Emil Adamič svojemu narodu in to predvsem v zborovski literaturi. Zato je prvi njegov spominski večer določen zborovskemu programu, ki ga bodo izvajali Trboveljski slavci, Slovenski vokalni kvintet, Učiteljski zbor Emil Adamič in pevski zbor Glasbene Maticе ljubljanske. Vmes zapoje ravnatelj Julij Betetto štiri Adamičeve samospeve s spremljevanjem klavirja, pri nastopu Trboveljskih slavčev pa bo njihova solistka, mlada Režika Koritnikov zapela tudi dva Adamičeva samospeva. Nastop posameznih zborov vodijo gospod: Milan Pertot, ravnatelj Polić in Avgust Suligoj, pri klavirju je dr. Danilo Švara. Spominski govor ima prof. Marjan Lipovšek. Meseca marca pa bomo imeli drugi Adamičev spominski večer, katerega bo izvajalo Orkestralno društvo Glasbene Maticе ljubljanske in nam bo prinesel izključno samo orkestralna dela našega velikega pokojnika. Na spominski koncert vabimo zastopnike naših zborov in slovensko občinstvo sploh. Predprodaja vstopnic v knjižarni Glasbene Maticе.

Vombergarjeva »Vrnitev« je dosegla na novega leta dan na Rokodelskem odru največji uspeh. Navzočje je bilo tudi pisatelj igre, ki ga je občinstvo navdušeno pozdravljalo. Igra se bo jutri, v nedeljo, 3. januarja ob pol 8 zvečer ponovila. Vstopnice se dobijo v predprodaji jutri od 10—12 in zvečer pri blagajni v Rokodelskem domu. Komenskega ulica št. 12.

Ne samo čaj . . .
„Naš čaj“
je najboljša domača
zeliščna krepliva pijača.
NAS ČAJ dobite v spec. trgovinah.
KMETIJSKA DRUŽBA V LJUBLJANI

Sprejmite sirote pod svoj krov

Banska uprava za osirotele otroke

Ljubljana, 2. januarja.

Kraljevska banska uprava oskrbuje in vzgaja v svojih zavodih in pri rejnicah na deželi znatno število otrok, ki so osirotele, odnosno so radi velike bede ali radi brezvestnosti staršev oziroma svojcev zapuščeni.

V sedanjih težkih gmočnih razmerah je priložnost število teh usmiljenih vrednih malčkov tako naraščati, da kraljevske banke upravi s svojimi omejenimi krediti ni mogoče več nuditi vsem tem sirotam potrebno oskrbo. V mnogih primerih želijo zakonci vseh slojev, ki sami nimajo otrok in taki, katerim so lastni otroci odrasli ali pomrli, pa tudi starejše samostojne osebe, ki se čutijo osamljene, sprejeti iz ljubezni in sočutja kakšnega otroka po njihovi lastni izbiri (tudi šoloobveznega) v brezplačno oskrbo ali za svojega.

Na te družine ali osebe se obrača tem potom kraljevske banske uprave z apelom na njih ljubezen in usmiljenje do osirotele in zapuščenih otrok in jih prosijo, da bi sprejeli katero teh sirot in ji nudili trajni dom, oskrbo in vzgojo in s tem nadomestili starše.

Olimpijske igre v Jugoslaviji

Naše ministrstvo za telesno vzgojo je sestavilo predlog o organizaciji olimpijskega dne, ki bo vsakega leta meseca julija, da bi s njim tudi z zasebnim delovanjem omogočili prireditve ene izmed prihodnjih olimpijad v Jugoslaviji. Namen olimpijskega dne je propagirati in zbirati sredstva za pravico in odhod naših moštev na olimpijske igre.

Propaganda se bo izvedla s časopisjem in radijem, s prireditvami, filmom, z olimpijskim tednom, šolskimi predavanji, s publikacijami in lepaki.

Finančno vprašanje se naj pa uredi s prireditvami, z olimpijskim dinarjem, s prostovoljnimi prispevki in izdajo olimpijskih znamk.

V zvezi s tem predlogom je minister za telesno vzgojo ljudstva dr. Josip Rogić dal tole izjavo:

Kakor je že dnevno časopisje poročalo, je na zadnji olimpijadi v Berlinu član mednarodnega olimpijskega odbora za Jugoslavijo S. Djukić v soglasju z ministrskim predsednikom predlagal, naj se vrši ena izmed prihodnjih olimpijad v Jugoslaviji. Člani odbora so predlog v načelu sprejeli soglasno.

Ali bodo olimpijske igre pri nas že v bližnji prihodnosti, bo precej odvisno od naše pripravljenosti. Pripraviti se pa ne moremo v enem ali dveh

Dobrotniki, ki bi bili pripravljeni sprejeti kakšnega telega otroka, naj sporočijo to po svojih običajih upravam banovinskih dežel domov in sicer oni iz srezov Maribor, desni in levi breg, Slovenjgradec, Prevalje, Ptuj, Ljutomer, Murska Sobota, Dolnja Lendava in Sl. Konjice, banovinskemu deželjemu domu v Mariboru, Strossmayerjeva ul. 30, iz ostalih srezov pa banovinskemu deželjemu domu v Ljubljani, Strelška ulica 14.

V zadevnih prijavah naj navedejo: ime in priimek reflektantov, natančno bivališče, oddaljenost od kolodvora in od šole, družinske, premoženjske, pridobitne in navedene razmere, število in starost lastnih otrok, povod za sprejem rejca in da-li se namerava obdržati rejca stalno ali samo začasno; dalje kakšne starosti in spola naj bo rejnec (rejenka).

Občinska uprava naj potrdi prejete prijave glede navedenih podatkov in naj se izjavi o navedenem zadržanju dolžne stranke s pristavkom, da-li je upati, da bo otrok pri njej dobro oskrbovan in vzgojen.

Za bana — pomočnik: dr. Majcen, s. r.

leth, marveč je potrebna daljša doba let. Svojo pripravljenost bomo dokazali vsemu svetu s svojim bodočim sodelovanjem na olimpijadah. Če motrimo nastope naših olimpijskih moštev, vidimo, da so od olimpijade do olimpijade napredovala postopno tako po kakovosti kakor po številu. Naš nastop na zadnji olimpijadi z državno pomočjo je bil najboljši od vseh dosedanjih. Privatna pobuda pa ne more roditi zadovoljivih rezultatov, kljub največjim žrtvam in trudu svojih članov. Zato so mnoge napredne države prevzele na tem področju pobudo in dajejo sportu za njegov razvoj vsa potrebna sredstva, da bi zasebno delo tudi na tem področju dvignile do primerne višine. Zlasti za mednarodne sestanke, kakršni so olimpijske igre, mora kazati država posebno zanimanje, ker gre tu za sloves naroda v športnem kakor v kulturnem oziru.

Zaradi velike odgovornosti posameznih narodnih olimpijskih odborov mora tudi naš olimpijski odbor postati najuglednejša športna ustanova, ki bo v tesnem sodelovanju z ministrstvom za telesno vzgojo ljudstva, sestavilo predlog, ki naj bo podlaga za organizacijo olimpijskega dne. Na ta način bomo ponesli propagando tudi v najmanjše kraje in bomo zbirali tudi denarna sredstva, brez katerih ni popolnega uspeha.

Avtomobilska nesreča pri Ptuj

Ptuj, 30. dec. 1936.

Pred kratkim se je dogodila v bližini Ptuja avtomobilska nesreča in je za las manjkalo, da ni prišlo do usodne katastrofe. Ob navedeni uri je privozil osebni avto last Franca Milinara po državni cesti od Sv. Marjete niže Ptuja proti Ptuj. Ko je prišel do Budine, ki je oddaljena 2 in pol km od Ptuja, se je nenadoma vnel motor, kar je povzročilo, da je bil v hipu celi aparat v ognju. Zahvaliti se je le duhaprisotnosti soferja Kogovška, da ni prišlo do katastrofe. Videti pretečo nevarnost, je naglo ustavil avto, zaprl dotok bencina do motorja in bencinskega rezervoarja, nato pa naglo odprl vrata in spravil 4 osebe, ki so se nahajale v avtomobilu, na varno. Komaj je to izvršil, je bil avtomobil že v plamenu. Avtomobil je popolnoma zgorel in so le mogli rešiti dve pnevmatiki. V veliki nevarnosti je bil tudi sofer sam, ker je izpod gorčnega avtomobila izvelkel goreče komade od bližine bencinskega rezervoarja v katerem se je nahajalo še 30 litrov bencina in s tem preprečil eksplozijo. Povzročena škoda se ceni nad 30.000 Din, vendar je lastnik avtomobila zavarovan.

Ljubljanski živilski trg

Ljubljana, 2. januarja.

Da so važnejši prazniki že za nami, nam jasno dokazuje tudi živilski trg. Tam, kjer je bilo za praznike vse polno raznih dobrot, leži ivje in mraz je tudi nekaj pripomogel k temu, da je kmetič po božiču na trgu veliko manj, so pa zato cene poskočile.

Ker je bil večeraj petek in praznik, zato je bilo prejšnji dan na trgu rib čisto malo. Sicer gre tudi sezona z ribami proti koncu, ker je loz dokaj slab. — Živilski trg je deloma prazen. Tu in tam je kakšen kmet prinesel ali pripeljal vrč ali koš jabol in jih prodajajo od 4—5 Din dalje. Tudi je še nekaj orehovit je dre od 16 do 18 Din. Zelenjadni trg pa je še nekam dobro založen z različnimi zelenjavami in solatami. Veliko je motovilca po 1.50 Din merica, ter špinat in zeljnatih glav.

Na perutninskem trgu je tudi nekoliko drugače. Res, da je blaga še dokaj veliko, ni pa kupcev, ker je cena tu prodajanih predmetov poskočila. — Veliko pa imamo uvoženega sadija, predvsem italijanskih in grških pomaranč, datljev, banan itd. Za božič je šel promet nekoliko s tem blagom, zdaj pa je nekoliko vse skupaj zastalo.

Iz Cerknice

Cerknica, 2. januarja.

Krvav pretep. Malokrat se zgodi, da bi notranjski fantje merili med seboj svoje moči. Če pa se kdaj vseeno malo pograbi, je uspeh nekaj pobite posode in pa mogoče malo krvi iz nosa. Na Stefanovo pa je prišlo pri Sv. Vidu nad Cerknico do krvavega spopada, katerega žrtev je postal sicer miren in priljubljen fant Rudolf Janez iz Koščakov. Tega je udaril s kopačo po glavi in mu prebil lobanjo Janezov iz Stražišča. Nesrečnega so odpeljali v bolnišnico, pa je kmalu poškodbam podlegel. Ubijalec bo moral pač dati odgovor.

Malo več luči. V Cerknici imamo že nekaj let električno razsvetljavo. Tudi po ulicah so svetilke, vendar jih je vsekakor premalo. Na primer Mala ulica nima od korita pa tja do Martinčeve nobene luči. Tudi je še precej ulic, ki so nerazsvetljene in tako slabe povrh, da človek, ki jih ni navajen, ni varen iti po njih, da si ne zlomi nog. Zato pričakujemo od nove občinske uprave nekaj uvidenosti in pa nekaj več svetlobe po ulicah.

Gasilski dom v Dolenji vasi. Priidni Dolenjevaščani so začeli zvažati kamenje, ker nameravajo na pomlad povišati gasilski dom za eno nadstropje. Nameravajo tudi zgraditi gasilski dvorano. Pri delu jim želimo veliko sreče.

Naročajte Slovenski dom!

Od tu in tam

Izdajatelj »Hrvatske istine« v Zagrebu dr. Hanžekovič ima veliko neprilik zaradi svojega časopisa. Bil je pred nedavnim že dejansko napaden, po drugi strani pa se je sprl tudi s svojimi soizdajatelji. Enega teh, Jozo Lebariča, je potem, ko sta se razšla, obdožil, da mu je odnesel 13 tisoč dinarjev. Zaradi tega je prišlo do tožbe, pri kateri pa je zastopnik dr. Hanžekoviča ponudil dokaz resnice. Trdil je namreč, da je Lebarič, ko je odšel od »Hrvatske istine«, odnesel s seboj tri knjige, v katerih je bilo zabeleženo denarno poslovanje lista. Zaradi tega je bila razprava preložena.

Podjetna je postala babica v Orosavlju pri Zagrebu, ko je prišla v stisko. Obiskovala je porodnice, katerih možje so bili člani okrožnega urada za zavarovanje delavcev. Zgodilo pa se je, da največkrat sploh ni bila klicana k postelji. Denar je potrebovala, pa je zato enostavno poslala Okrožnemu uradu za vsako porodnico svoj račun. Tako ji je šlo po sreči 60 krat, šele 61 tič se je ujela. Na urad sta namreč prišli dve nakazili za povračilo babiške pristojbine za eden in isti primer. Na uradu so stvar preiskali in ugotovili go-ljufijo. Babica je morala na zatožni klopi, kjer so ji prisodili tri mesece zapora in povrniti škode.

Veliko šestnadstropno stekleno palačo bodo zgradili v Zagrebu. Zgradila jo bo znana židovska trgovska hiša Kastner & Ohler. Na prostoru stoji sedaj še stari Grand Hotel, vendar pa ga bodo v nekaj dneh podrli.

Krsko je bilo te dni priključeno na električno mrežo Dolenjske. Elektrifikacija Slovenije se vztrajno nadaljuje in bo v nekaj letih Dolenjska vsa elektrificirana. Letos je banovina vložila v to nekaj nad 5 milijonov dinarjev. Prihodnje leto bodo pa zgradili nad 100 kilometrov električnega voda z več transformatorskimi postajami. Krškemu bodo sledile tudi Brežice.

Agrarna afera poslanca Huseina Kadiča je svoj čas dvignila mnogo prahu in časopisnih poročil. Prvotno je bil Kadič s svojimi tovariši obsojen, ko se je pa pritožil na apelacijo, je bil oproščen. Oprostitev je potrdilo sedaj tudi vrhovno sodišče.

V Petrinji se je v sredo zgodil strašen zločin. 20 let stari Obrad Ilišić se s sekiro odsekaval glavo svojemu stricu Stelanu. Zadruga Ilišićev je gospodarsko dobro stala. Glavar Stefan je bil dober gospodar. Mladi Obrad pa je imel svoje načrte. Zadržal je hodil na skrivaj v gozdove in sekal les. S takimi nameni je šel tudi v sredo v gozd. Posekal je lep hrast. Pri delu pa ga je zalotil Stefan in ga narahlil, zakaj mu dela škodo. Nazadnje je Stefan Obradu izvil sekiro iz rok. Potem sta se pobotala in skupaj odkorakala domov. Med potjo pa je Obrad prosil Stefana, naj mu vrne sekiro. Res mu jo je vrnil. Pogovarjala sta se že čisto prijateljsko, dokler ni Obrad nenadno s sekiro udaril strica po vratu. Ko ga je podrl, ga je usekal še dvakrat, da mu je odbil glavo. Divjak se je potem sam prijavil orožnikom.

Edinstvena je bila nesreča, ki se je dogodila v noči od starega leta na novega. V Gornjem Procu pri Zagrebu so podgane obglodale dveletnega otroka do smrti. Hiša v kateri sta stanovala zakonca Grašič je revna, pohištvo prav tako, v tleh pa polno podgan. Stariša sta pustila svojega otroka doma samega, da sta mogla iti pričakat novega leta k neki svoji sorodnici. Otroka je bil zavil, le glava in roki sta bila prosti. Takega so se lotile podgane in ga vsega razgrizle po obrazu. Komisija, ki je bila poklicana v hišo zjutraj, je ugotovila, da je otrok umrl zaradi strahu in bolečin. Sosedje so čuli ponoči strahovito vresanje, vendar so mislili, da je otrok bolan in da ga niti mati ne more potolažiti. Oče in mati pa sta se vrnila domov šele pozno zjutraj. Oblasti so zabilale stariše, ki sta oba brez dela. Zaradi zamerjanja se bosta najbrže morala zagovarjati še pred sodiščem.

Preko sto otrok se je lansko leto ponesrečilo v Zagrebu. Mnogo jih podleže ranam, ki jih zadobe ob igračkah in strelnem orožju, še več pa jih pogazijo na cestah avtomobili in vozovi. Redki pa tudi niso primeri, da se opečejo ali zažgo: ko jih stariši same pušajo doma.

Na osem let so obsodili v Belgradu Dunajčanko Marijo Raab, ki je ubila grofa Oršiča pred gledališčem. Zenska je živela s pokojnim mnogo let v divjem zakonu, vendar pa se ji niso mogli izpolniti vse obeti, ker je bil grof ostromašen in se je moral preživljati v Belgradu kot uradnik. Nazadnje pa je vse skupaj pripeljalo do tega, pa je zgrabila za revolver in ga ubila.

Nečloveška stariša sta bila občinski služitelja Petronij Nikolić in njegova žena, ki sta imela doma šleto hčerko bolno na jetiki. Stariša sta se svojega otroka že naveličala in sta komaj pričakovala njegovo smrt. Ker pa se bela žena le ni hotela oglašati v hiši, sta bolno hčerko enostavno preselila v šupo na dvorišču, kjer je bilo mračno, zatoholo in vlažno. Ubogo dekle je ostalo zapuščeno in je nista niti preobličila. Ko je dekle res umrlo, je stvar prišla na dan. Oče in mati sta bila pozvana na sodišče, ki ju je obsodilo na tri mesece zapora pogojno na leto dni. Zagovarjala sta se, da sta hčerko preselila v šupo zaradi ostalih otrok. Da sta bila pa mlo obsojena, so razlog priče, ki so delno izpovedale v korist starišev, dočim so ju pa druge obremenjevale.

Na hrabro in korajžno žensko je naloget ropar, ki je hotel v Čadjevini pri Osijeku vdreti v hišo in jo oropati. Manda Beneta je spala, ko je vdrl ropar. Lotil se je takoj omare za obleko. Žena se je zbudila in začela vpiti nad roparjem. Od zunaj pa ji je zagrozil, da jo bo ubil, čim se prikaže iz sobe. Manda pa je bila vseeno toliko korajžna, da je stopila v sobo in stala nenadno pred roparjem in naperjenim revolverjem, ki ga je držal v rokah. Tudi tega se ni ustrašila. Pograbila je za revolverso cev. Ropar je sprožil, toda slučaj je bil, da strel ni ušel. Besna je zgrabila roparja za vrat in bi ga zadavala, če bi ropar ne bil toliko priseben, da se je siloma izvil iz oklepov in pobegnil skozi okno.

Na sveti večer so slavili svoj rojstni dan trije kmetje v Pisku pri Djakovem. Mimo hiše, kjer so slavili svojo slavo, pa jo je prisekal pijan kmet Spigel in začel vpiti na zbrane. Ko so ga poklicali, naj gre med njimi, ni hotel. Ker se pa za naprej niso več zmenili zanj, je bil pijanec jezen in je počakal, da so se oni razšli. Začel jih je zmerjati in dejansko napadati. To je trajalo le nekaj minut, ker je tudi kmete prišla jeza in so mahnilo po njem. Pretepli so ga temeljito, da je oblašal nezavesten na poti. Ljudje pa so ga zjutraj našli mrtvega.

Računi s pozabljenimi milijardami

V Ameriki — kje pa drugod — se je zgodilo res nekaj nenavadnega, za nas nezasiščenega.

V sobo finančnega ministra je prišel ves prepaden nek glavni tajnik, kakor da je našel čudovito odkritje. Ko je iskal neke stare listine, je našel slučajno na nek predal v steni, na katerega so že vsi pozabili. V njem je bila ogromna količina zlata, in ko so malo bolj natančno preverili, koliko ga je, so ugotovili, da ga je nič manj kot za 340 milijonov dolarjev našega denarja. Začeli so razmišljati, od kdaj se nahaja v tem predalu tako velik zaklad in so ugotovili, da je dotična država kupila toliko zlata že pred petimi leti. Na to zlato pa so pri pogosti menjavi ministrov čisto pozabili. To je res nekaj čudnega, ne? Toda, zgodilo se je nekaj še bolj nezasiščenega. Pri neki čisto podobni zgodbi je bilo govora o zlatega zaklada, katerega vrednost je dosegala 20 milijard naših dolarjev. Tudi za to zgodbo ni bilo znano, kdo je prav za prav njen lastnik in odkod je prišla v dotično blagajno.

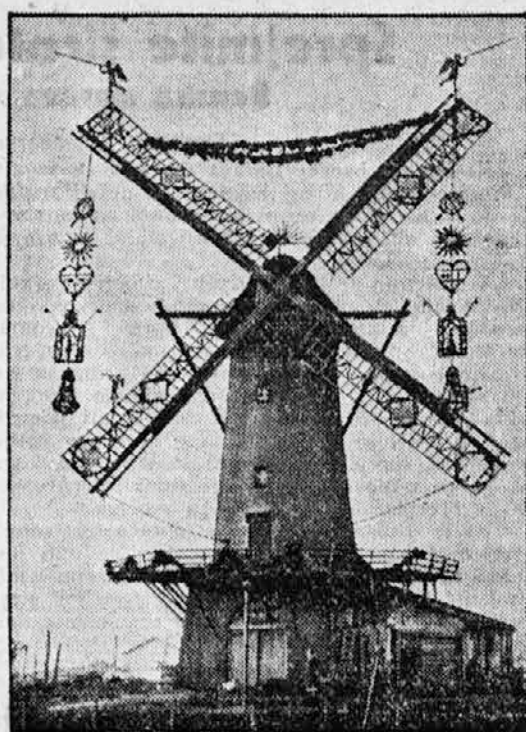
Navadni ljudje, kakor smo mi, ne vemo nič kaj dobro, koliko je to — 20 milijard.

Pomislite — dvajset milijonov dolarjev! Kako naj si predstavljamo to bajno vsoto! Pa vendar! Zamislimo si, da je vsak dolar en vojak. Vsa ta vojska naj nato koraka v koloni po trije in trije in naj bo vsaka taka trojica 1 meter oddaljena od

druge, ki koraka za njo. Kako dolga bi bila ta kolona vojakov? No, pa ne računajte preveč. To bi bilo nekako 6.500.000 km. Kaj bi se reklo to z drugimi besedami: Ta dolga kolona bi se ovijala okoli zemeljskega ravnila nič manj kot 156 krat. Če pa bi hoteli primerjati dolžino te kolone z razdaljo zemlje od lune, bi ugotovili, da je ta lunina oddaljenost okoli desetkrat manjša, kako bi bila pa omenjena kolona vojakov.

Nekaj pojmov o teh milijardah bi dobili tudi, če n. pr. primerjamo takole: Za kakšnih 30.000 dolarjev danes že lahko kupimo avtomobil. Koliko avtomobilov bi pa lahko kupili za zgoraj omenjeno vsoto. Nič manj kot 666 tisoč avtomobilov. Kaj bi se pa to reklo z drugimi besedami? Nič drugega, kakor to, da bi potem lahko dobil približno vsak dvajseti Jugoslovian svoj nov avtomobil.

Če pa bi se tudi pri nas utegnilo res pripetiti kaj takega, da bi našli neke kaj pozabljen zaklad v vrednosti 20 milijard dolarjev, in bi ga kot nekaj, kar je nepričakovano, takorekoč odveč, hoteli uporabiti, bi bilo gotovo bolj pametno, da ne bi kupili vsakemu dvajsetemu državljanu novega avtomobila, pač pa bi ta denar uporabili v mnogo bolj koristne namene, za katere je toliko prilike vsepovsod.

Na Nizozemskem imajo navado, da ob večjih svečanostih okrasijo svoje mline na veter. Tako bodo napravili tudi meseca januarja, ko se bo poročila princesa Julijana s princem Bernhardom.

ska vprašanja so nedavno razmotrivali, kaj bi bilo treba ukreniti, da se prepreči ali vsaj omeje vzroki, zaradi katerih v toliki meri poginjajo morske ribe in ptice. Ti vzroki so predvsem v tem, ker številne ladje odlagajo v morje najrazličnejšo nesnago, olje, odpadke itd. Ugotovljeno je namreč, da nastopa smrt ravno zaradi tega v tisočih in tisočih primerih. Stvar, ki jo bodo razpravljali na omenjeni konferenci, ni tako enostavna in bo težko uganiti kako primerno rešitev zanjo. Če pa bi le prišlo do kakšnega sklepa — kar pa ni prav preveč verjetno, — se bo teh določil, po katerih bi bilo prepovedano metati nesnago v morje, tudi težko držati. Na morskimi cestah bo pač malo težje nazorovati upoštevanje podobnih pravil, kakršne veljajo za vzdrževanje čistosti po mestnih ulicah...

Gore v snegu, mrazu in soncu...

(Nadaljevanje.)

Potem pridejo duše nesrečnih ljudi, ki so brez tolažbe in obkovanja poiskali smrt v skalnih strminah, duše s pretresljivimi tožbami in vzdihli, da drhti slednja, še budna stvar. Macesni se le prav rahlo tresejo, ne od strahu, bogve od česa, morda od sočutja s pokojniki, ki med ljudmi, med svojim rodом niso našli prizanesljivosti in obzirnosti. Pomale pritisne mraz; ko se po dežju razgrne megleni zastor, se visoko na temenih gora zablika nekaj belega, smešna bela kapa, sneg. Ni dolgo, ko se tudi na macesne vsujejo nadležne, tihe bele mušice v strnjemem, gostem roju. Macesni samo od časa do časa skomizgnejo, da se vsuje iskret prah z vej. Vso zimo potrpežljivo stoje in čakajo, da se obraz zemlje, pokrit z mrtvaškim prtom spet prikaže, vever in pomlajen. Viharji jim rujejo krošnje, zvijajo veje, pulijo lase, mikastijo debela in skušajo izdreti korenine. Ali drevesa, vedno zelena, ravnodušna, strme v jasna in oblačna nebesa, v smeh in puščobo črnih, mrtvih, vlažnih sten, v smrt in spanje, v nezgode in preskušnje, z mirom, ki ga človek ne more imeti. O ti svetlo, vedro, ponosno drevo! Ko smo zadnjič v pozni jeseni nesli svoj pogled k tebi na višine, nismo bili zate prav nič v skrbeh. Prav nič otožno in zamišljeno nisi bilo videti. Mraz, sneg, zima, viharji, nič ti ne more do živga. Ti kraljuješ na visokem prestolu, tovariš orlom in nergavim, kričim, toda drznim pticam, črnim, samotarskim kavkam, tovariš skalam in oblakom, — ter rišeš, ostro od stenskega roba preč, nad vrhovi in slemen, svojo čudovito, krhko, brez primere nežno in čvrsto sliko na nebo, na jasno in vedro, na oblačno in odurno ozadje.

Res, čas teče. Prav pred kratkim smo se hodili po samotnih višinah v kopni skali, po gorskem gozdu, ko nam je še listje šumelo pod nogami. Povsod se nam je zdelo, da preži smrt na boječa življenja, zdelo se nam je, da vsaka bilka, vsak grm, drevo, studenec in celo skala trepetajo v strahu pred njo. Ali ne! Zima ni smrt, zima je

samo dolgo, dobrodejno spanje, kjer se trudna porodnica zemlja in z njo vse izmučene stvari spočijejo za novo delo, za novo veselje in rast v letu, ki mora priti.

Sneg je padel, pogrnil vse stvari z gorko belo odejo, jo kakor dober, skrben varih vsem majhnim, slabotnim stvarim, drevescem in grmičevju, potegnil kar čez ušesa. Zdjaj vse spi; ni čuti glasu. Zima je; zima je s snegom zagrnila strni gorski svet, zaprla pred mrazom studenec v varen oklep, obesila ledene sveče, izravnala poti, pokrila plešaste skale, vse pobelila. Na kole v plo-tovih je poveznila smešne, šaljaste kučme. Vse belo, belo, brrr, mraz! Globoko v gorski dolini čepo hiše pod voljnimi, debelimi pernicami, da komaj še mežikajo z okni v božji svet. Dreve se šibi; temne, zamolklo zelene veje starih smrek se povešajo pod srebrenim tvorom. Ščinkovci in senice se oglašajo. Do kopnih lis se nagosto vlečejo živalske sledi: gamsi, srne, zajci in drobne kljuge lačnih ptic. Nad drevjem se razposajeno kakor paglavci suklija v soncu plavkast dim iz drvarske kočice. Lovci si med prešernimi šalami privezujejo dušo in razlagajo latinščino. Visoko z vrha se odnekod razlega vriskanje: ah, glej, ali vidiš tamle gori, da, tik pod robom drobno črno piko, ki se urno premika navzdol? Še ena, še dve, saj jih je kar cel roj! Kako zavijajo, zdaj levo daleč ven, pa spet desno, spet levo, vedno nižje! Kdo je to? Živali niso. Krasno, kako nese veter sneg, — kakor dim, za rob! To je pa brzina; saj so skoraj že v dolini! Ali veste? Ljudje so, tu imate daljnogled, kar pogledajte, sicer jih pa lahko že s prostim očesom razločite. Da, da, ti ljudje poleti zlepa ne vidijo gora, sneg in mraz pa jih privleče iz jazbin na dan. Sneg, sneg, lepo zalite skale in kotanje, tako, da nikjer ni sledu o ruševju, to je zanje najlepši prizor. Zima z mrazom in snegom je vsakemu poštemu smučarju najlepši letni čas. Vsako soboto popoldne, ko prenehajo z delom, se iste družbe najdejo na kolodvorih. Sonce sije v vagonih, ki so svetli od snežnih pokrajin, skozi katere vozi vlak. Smučar v kol, mi pa na klopi! Od veselja razburjenja se čas kar nikamor noče premakniti. Fantje in dekleta v plavih smučarskih oblekah zbijajo šale. Smeh se razlega; včasih se tudi pesem oglosi. O mraku so na zadnji postaji. Noč jih lovi, ko stopajo vkreber. Kmalu se vleže tema na zemljo. Mrzle zvezde razlivajo čuden, medel svet. Smučar na noge! Drug za drugim se sklanjajo hrbti, roke za rokami si dajo opravlja neke pri tleh. Dobro, v redu! Koga pa tamle tako čudno meče? Ah, tako ga je zeblo, da je spil kozareček žganja, ki pa je žal imel potem mlade. Nič hudega. Počasi mu bo že mraz potegnil pijačo iz glave. Še vedno boljše, da si ga je tukaj zljil za kravatno kakor pa v zakajeni mestni gostilni. Hop, malo se je povaljal! Tale kot vragec črna gospodična, ki se mu je tako škodoželjno smejala, — viš jo —, kdor drugim korenček strže, — prav, prav! Dobro se spozna na pike, vsa čast taki spretnosti! Kako, ne more prav na noge? Na pomoč! O, kar poskusite: sam sedel, sam vstal! Šek, šek! Levo bela vesina, ki se staplja z nebom, desno pod teboj breg, ki se izgublja v temi, iz katere prav globoko dolí štrle črne grmade speh govodov. Pogledajte v ravnino! O, koliko luči! Kaj, ljubljana pravite, da je to? Saj bo res! Sneg šelesti. Mrzli zrak, ki uhaja skozi nosnice ima v ustih okus po ledu. Ura za uro teče. Na cilju! Hvala Bogu, ko! Brž zakurimo! Ogenj prasketa. Koliko je dima! Ož peko. Nič hudega pri takem rokovanstvu je treba tudi malo potrpljenja. Čaj z limono, s »kandaharjem«? O, kajpa! Še malo pogovora, kuhinjskih opravil, potem pa spat!

(Prihodnjič dalje.)

Nemški general von Seeck, reorganizator nemške vojske, je pred kratkim umrl.

Tudi novo leto pozna svojevrstne »šeme«, kakor kaže slika.

Otok, ki se potaplja in dviguje

Zadnji listi, ki izhajajo v avstralskem mestu Melbourne, poročajo o zelo zanimivem pojavu, ki se odigrava na avstralskem jezeru Viktorija že nekaj časa. Geologi si belijo glave s tem nenavnim pojavom pa mu ne morejo priti do živga, da bi ga tako razložili, da bi se ta razlaga vsaj malo zdela pravilna. Na tem jezeru Viktorija leži majhen otok — nič več ne meri kot 450 kvadratnih metrov. V zadnjem času je začel nekako nihati. Naenkrat se potopi pod jezersko gladino in čisto izgine kakor brez sledu, nato pa se zopet dvigne do prejšnje višine. To se je v zadnjih letih zgodilo že večkrat: Prvič se je ta otok pojavil nad jezersko gladino leta 1928. Od takrat pa do danes se je ponovno dvignil nad jezersko površino že tretjič. Ta pojav se zdi tem bolj čuden, ker je znano, da v vsej Avstraliji ni nobenega dela celine, o katerem bi ugotovili, da bi kazal kakšne ognjeniške znake. Ljudje, ki tam žive, tudi pomnijo, da bi bil v teh krajih kdaj kakšen potres. Torej tu zemeljske notranje sile, ki so drugod po svetu napravile že toliko škode in strahu, v nikaki obliki ne prihajajo do izraza. Toda pojav, kakršen je ta, ki se odigrava na tem otoku že nekaj časa, je vendar treba tudi na nek način razložiti. Geologi, ki v tej stvari ne ostajajo radi kaj dolžni, so si zanj zamislili neko razlago. Domnevajo, da dviganje in pogrezanje tega otoka nastaja zaradi pritiska, ki

prihaja od petrolejskega plina. Toda tudi ta razlaga kaže, da morda le ni točna in zanesljiva, kajti do danes se še nikomur ni posrečilo, da bi na tem kraju odkril kakšne petrolejske izvire. Bo že moral biti kakšen vzrok za ta nenavaden pojav.

Ne mečite nesnage po morskimi cestah

Zaradi vseh mogočih stvari danes že sklicujejo mednarodne konference ki včasih res obrode kakšen sad. Dostikrat pa tudi prav nič drugega, kakor pač samo sestanki zastopnikov posameznih držav. Navadni ljudje si predstavljamo te sestanke in konference morda tudi vse preveč svečane in dostojanstvene in smatramo vsak najmanjši sporazum za bogve kako važen ali celo odločilen. Pa naj bo tako ali tako, v vsaki stvari se je pač treba pogovoriti. Tako bo menda sedaj prišla na vrsto neka prav svojevrstna konferenca, katere se bodo udeležili zastopniki vseh onih držav, katerih velik del prometa se vrši po morju. Stvar, zaradi katere, se bodo ti predstavniki sestali, pa je tale: Odkar je ladijski promet na morju toliko narastel, so tudi ugotovili, da neverjetno hitro izumirajo nekatere vrste rib in drugih živali, ki žive v morju. Med njimi omenjajo celo nekatere velike morske živali, kakor so n. pr. kiti. Poleg tega pa se opaža tudi, da v večjih množinah poginjajo celo morske ptice. V odseku Zveze narodov za tehnična in gospodar-

Sven Elvestad:

38

Zlodej se dolgočasi

»Imate prav,« je dejal Rist, »prelepi napolitanski jezik nima para na svetu.«

Signor Vittorio se je z izbranim poklonom zahvalil za počaščenje.

»Ze samo za besedo »žep« imamo preko sto različnih izrazov,« je dejal in od samega ugodja pri tem tlesnil z jezikom. »Vaša družba stanuje v hotelu »Ambassadeurs«?

Aha, si je mislil Rist, to torej že ve in je prijazen prikimal.

»Velik hotel,« je nadaljeval Napolitanec, »mnogo sob...« Njegove oči so postale sanjave, kakor da bi preštevale nepregledne vrste zapahov.

Potem je pristavil:

»Mislim, da vam ni potrebno še kako posebej poudarjati, da stojim gospodoma popolnoma na razpolago. Ali je vaša pot zgolj potovanje za zabavo?»

»Zaenkrat,« je odgovoril Rist.

»Moram vam povedati, da se razumem na najrazličnejše vrste zabav.«

In ko je opazil, da se je pri obeh pojavila neka zadržanost, je takoj razprl obe dlani v zaklinjanje, kakor da kliče samo Madono za pričo, nato pa je pristavil:

»Seveda, dragi gospodje, govorim le o najfinjših, o najizbranejših zabavah. Želite morda stika z najvišjimi krogi? O, poznam princeze...«

Obenem je s kretljivo roko (ki je ni bilo mogoče takoj razumeti) dal vedeti, da se v visoki aristokraciji lahko najdejo najrazličnejše zabave.

Potem je naenkrat utihnil in se umiril v sami vljudnosti. Njegove oči so se zdele, da vprašujejo: Kaj pa zdaj? Njegove oči so imele neverjetno zmožnost opazovanja, kakor je to slučaj večinoma pri analfabetih, ki niso ravno preveč obložen z znanjem; zmožnost, ki zgolj sešteva, preocenjuje blaga in okrasja. Napolitanec voha za zlatom, kakor mačka za ribami. Znova in vedno znova je zatrjeval svojo pripravljenost za vsako službo. Sleherna misel na izrabljanje mu je bila tuja. Zdjaj mu zatrjevanja niso bila tako glasna, zato pa je bila v njih do neba segajoča gorečnost, zopet je prišlo nadenj: celo nadškofa v Padovi ali policijskega komisarja v Napoliju bi lahko osumili sebičnosti, samo njega ne!

Signore! (Zopet je položil svojo majhno, mehko blazinasto in suho dlan na srce in jo pritiskal. Pri tem je zmajeval z glavjo). Oči so se mu znova zasvetile od same hinavščine.

Ko je mislil, da si je že precej lep vtis napravil, je odšel, potem ko se je po vseh obrednih pravih poslovlil, bila ga je sama najčistejša in najizdelanejša vljudnost. Tekel je jedro iz lokala kakor živo srebro, tekkel je mimo delavca, ki je tla pometal, mimo dveh postrežkov in dveh natakarov, mimo knjižgovodje na blagajni in mimo šefa, ki je bil za točilno mizo in ki je takrat, ko je Vittorio tekel mimo, v slovo snel kovinsko obrobjen

ščipalnik. Obenem z njim je zavelo skozi prostor pozdravljanje, mrežasti sistem skoraj nevidnih znakov, morda je Benjamino ravno zaradi tega snel ščipalnik. Če si oba človeka hočeta pogledati v oči, se to zgodi najboljšje brez stekla, pravi Napolitanec ne uporablja očal za boljše gledanje, ampak za zakrivanje pogleda.

»To se imenuje iskreno zaupanje,« je dejal Rist.

»To je pač njegova oblika,« je menil Brede. »V svojem življenju sem videl že toliko ljudi, kako so se trudili in napenjali, da vzbudijo zaupanje, da mi je že vseeno: v svojem življenju sem le dejstvom zaupal.«

Sedemnajsto poglavje.

Oba prijatelja sta se vrnila v hotel po via Toledo, po veliki in lepi ulici, ki sprejema vase promet vseh zakonitih ulic, kakor reka jemlje vase potoke in jih v svoji široki strugi dalje nosi. To je pristna južnjaška ulica, ena najznamenitejših na svetu. V njej se meša vojaška pestrost Italije s temnimi barvami Cerkve, male vsiljiva eleganca moderne mladine s tragikomičnimi cunjami starih beračev. Gneča na via Toledo je sicer glasna, ni pa nervozna in razdražena kakor po drugih vele mestih; gneča ima nekaj postopaskega, nekaj lenega in popustljivega, celota pa vpliva kakor ogromna, neskončno široka in migetajoča človeška množica, ki se posamičniki v njej čutiljo zvezane po temperamntni brezskrbnosti.

Rist je prijel svojega prijatelja za roko.

»Nikar ne pogledjte nazaj,« je prosil. »Za nama se pelje kočija. Prazna je. Prepoznal sem kočijaža. In tam spredaj (kazal je s kimanjem), je senguizzo.«

Majhni postopač spredaj nikakor ni bil le raztrgan. V to svrhu se je že treba poslužiti močnejšega izraza, da označimo njegovo obleko. Bil je razcapan. Če je tu pa tam postal in zamišljeno začel iskati po žepih, se je zdelo, kakor da išče v neki stari knjigi, tako so zaplete ležale ena na drugi. Potem je dirjal spet dalje z vihrajočimi cunjami, z očmi in rokami vedno ob tleh, zdaj je pobral kak cigaretni odpadke, zdaj spet kak denar, nato je bežal spet dalje, vztrajno, zaskrbljeno in s trpečo grozo v svojem mladem obrazu. Nikdar ni pogledal v smer, ki sta se oba prijatelja vanjo peljala, toda vedno je bil v njuni bližini in vedno v isti razdalji.

V avli hotela jima je prišel vratar nasproti. Rist je že po njegovi vznemirjenosti spoznal, da se je nekaj zgodilo.

»Gospodje sedijo v salonu B,« je dejal in šel nekaj korakov z njima, nato je ustavil Rista in mu šepetaje pristavil:

»Samo majhen nasvet, gospodje. Če kje kaj ni v redu, potem najprej meni povejte.«

»Kaj hočete reči?»

»Lahko se je kaj zgodilo, kaj neprijetnega. Zdelo se mi je, da sem nekaj podobnega opazil. Imam navado, da si svoje ljudi ogledujem. Samo govorite najprej z mano.«

»Predno gremo na policijo?« je vprašal Rist.